„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 70. У Новом Саду, у суботу 9. (22.) априла 1911. Година XXVII.

Казнени прогон дра Хинковића.

— Одговор »Народним Новинама«. —

Наш чланак, што је под насловом »Рушење правне сигурности« изишао о казненом прогону врлога хрватскога родољуба и чувенога браниоца велеиздајом невино оптужених Срба, *дра Хинка Хинковића*, љуто је опекао бана Томашића па је овај изаслао против нас, односно против управника нашега листа, дра Мих. Полита-Десанчића, у службене „Народне Новине“ једнога од својих „стручњака“.

Тај Томашићев „стручњак“ као олакшавну околност истиче нашу „неупућеност“.

Но сви елементи, из којих смо ми црпли свој суд у овој ствари, предлеже за свакога *штампани*: сам инкримирани чланак, оптужница и приговори против ове; затим: у службеним издањима стенографски записник „велеиздајничке“ расправе и првостепена пресуда у тој парници. Ми смо, дакле, имали најаутентичнију информацију, која се замислити даде.

Стручњак „Народних Новина“ не дели наше мишљење, да *дра Хинковића прогањају због тога, што је с онако великим успехом пред цивилизованом Европом вршио браниоцеве дужности у т. зв. велеиздајничкој парници*, те тај »стручњак« с тога држи неисправним наш закључак, да се таковим прогоном стеже слобода одбране и тиме руши правна сигурност.

Пре свега **нема сумње, да је прогон дра Хинковића у непосредној свези са „велеиздајничком“ парницом.** Не може се спорити, да је бански сто, на позив државног надодветника (банова таста), одредио дисциплинарни поступак против дра Хинковића због његова чланка о аболицији и због другог једног чланка поводом поновног истражног затвора »велеиздајника« учитеља Петра Петровића; а не може се спорити ни то, да је писац тих чланака тражио отклон намењеног му судије истражитеља из разлога, што се у чланку, који говори о аболицији, тврди, да је та аболиција на надлежном месту израђена у корист *покварених елемената* (како их је бан Томашић у сабору згодно назвао), и то против *невино осуђених* — а речени судија био је први вотант »велеиздајничког« сената и ноторни састављач првостепене пресуде.

Није само тесногрудо, већ је управо криво мишљење »стручњаково«, да се деловање браниоцево ограничава на судницу и правне лекове, па да браниоцево деловање престаје, чим се доврши казнена парница, односно да је конкретно у »велеиздајничкој« парници престало аболицијом.

Напротив, **деловање браниоцево је неограничено.** Па ако је браниоц уверен о невиности свога штићеника, не може он и не сме да престане, док год тој невиности није прибавио јавно признање.

У осталом, не ради се ту само о браниоцу. Најсветија је *дужност свакога поштеног човека, да се сав заложи за жртве правосудних заблуда и правосудних уморстава.* Историја слави Волтера због тога, што је рехабилитовао невино осуђеног и смакнутог тулуског трговца Каласа (Calas). Дакле *ни смрћу жртве правосуђа не престаје дужност поштених људи, да се боре за истину и за право.*

Аболиција је само процесуална, али није морална граница браниоцевом деловању. После аболиције не може браниоц предузети ништа више процесуалним путем *непосредно* у корист осуђеника. Али може *посредно.* Аболицијом се обуставља поступак против бивших оптуженика. Али се *не обуставља поступак против покварених елемената,* који скривише кривичну осуду. Тим би се пак поступком посредно установила невиност осуђених. Ево, то је она *елемената цел,* за којом је ишао, за којом иде др. Хинковић.

Чудновато! Апсолутистичке владе не трпе јавних расправа о правосудним случајевима, док су sub iudice; а прогоне их, кад су ти случајеви довршени осудом или другим којим начином. Кад би се дакле — по назору њихову — смело расправљати? Пре него што је настао правосудни спор, не може се замислити јавна расправа. Кад је настао, онда је sub iudice; а кад се доврши, опет није слободно о њему расправљати. Дакле никада.

Али, како рекосмо, то су тек *тиранске доскочице.* Нема забране, а нема је, у колико смо упућени, нарочито у хрватским законима, по којој се не би смело расправљати о ствари, која је sub iudice. Само се не сму износити на јавност чињенице из истраге, којима изнесеним чињеницама би се истрага могла осујетити. Али о том се овде не ради.

Дух модерног доба иде за што опсежнијим суделовањем и што већом контролом јавности у правосуђу, нарочито казненом. У Енглеској је истрага јавна. У Француској има окривљеник права, да призове браниоца на своје преслушање. Данас сарађује *штампа* у великој мери у казненом правосуђу. Не треба да говоримо тек о великој штампи енглеској, француској, италијанској. Сећајмо се случаја са отровником-поручником Хофрихтером, о коме се је расправљало у Аустрији, и то код *војног суда.* Цело новинарство у овој монархији пратило је све фазе ове истраге. А радило се је тамо о простом уморству, а не о политичкој парници.

Еле, неоспориво је право јавности, да се бави случајем дра Хинковића, и то колико с обзиром на његову особу, толико и због узвишене ствари, са које је прогоњен.

Службене новине хрватске владе упиру прстом на дра Хинковића, што је нападао на суд и на оне, који су суделовали у „велеиздајничкој“ парници. Што се ових последњих тиче, *жигосао их је сам бан Томашић*, назвавши их „покваренима елементима, који су заоштрили т. зв. велеиздајничку парницу“. А да је др. Хинковић нападао суд, разуме се по себи, док његову пресуду проглашује кривичном.

Но да се разумемо. **Није по себи грех нападати на судове и њихове пресуде,** већ се увек пита, да ли су ти нападаји основани или нису т. ј. *да ли је истина оно, што нападач тврди, или није.* То је једино одлучно. Ако је истина, онда не руши суду углед онај, који износи незаконитости суда, већ га руше они, који те незаконитости почињише.

А на то се не обазире ни Томашићев службени писац па ни сам бан Томашић у свом последњем разговору са сарадником „Пестер Лојда“.

Службени се писац згражава, што да је др. Хинковић »подметнуо« суду и судијама, да су хотимице криво судили.

У битности је то доиста казао. И то је доиста ужасна оптужба.

Али — али — ми смо читали у „Покрету“ и „Србобрану“ низ чланака под насловом »*Ревизија велеиздајничке парнице*“. Ми смо их читали с највећом пажњом те смо све њихове наводе контролирали по *службеном* издању стенографског записника и првостепене пресуде у „велеиздајничкој“ парници. И ми смо установили, да је свака реч у тим чланцима *суштa истина.*

У једном од тих чланака наводи се, да се пресуда позива на неко, код Валеријана Прибићевића узапћено *писмо* брата му Милана, који је као официр прешао у српијанску војску. То писмо пресуда проглашује *меродавним* за кривицу Валеријана Прибићевића. У том писму од 15. (28.) марта 1907. говори Милан о врењу у *српијанској* војсци против нове ере у *Српији.* Део писма — средину — што говори о тој могућој револуцији у *Српији*, **истргнула** је пресуда из контекста тог писма па га је навела тако, да је *почетак и свршетак представила као једну целину.* Из тако *осакаћеног* писма извела је пресуда, да су сва четири брата Прибићевића радила на велеиздајничком покрету у *Хрватској*, и стајали у свези са (Настићевом) београдском револуцијонарном организацијом.

У другом се чланку доказује, да је пресуда *неистинито* а на штету оптуженика репродуцирала исказ од Раухове владе плаћеног лажног сведока Настића, истакнувши још поноасоб, да је се не тиче општа лична веродостојност сведокова и да сматра скроз неодлучним, да ли је сведок посведочио истину и у свему оном, о чему га је одбрана испитивала!

У даљем чланку говори се о белешкама браниоца дра *Будисављевића,* што му их је на повратку са информативног пута из Београда земунска полиција била отела. Пресуда се позива на те белешке као на „доказало“. У тим белешкама има ствари, које се, ако се посматрају за себе, даду употребити за оптужбу; али има других, које оптужбу руше.

Ево једног навода из чланка:

»Да се узмогне послужити првима, а забацити потоње, лучи пресуда у тим биљешкама *лично мнијење, назоре и утиске* Милана Прибићевића од *објективних чињеница*, изнесених по њему; па, изјављујући, да вјерује посвема у потоње, узима у претрес cum grano salis назоре, утиске и дојмове, што вулгарно значи, *да им не вјерује.* Оно, што пресуда у тим биљешкама сматра објективним чињеницама, те што према свом истакнутом становишту сматра доказаним — *иде све у прилог оптужби*; оно пак, што сматра личним мнијењем, назорима, утисцима и дојмовима Милана Прибићевића, што дакле не вјерује — ишло би дакако у прилог обрани«.

И тако иде редом даље у тим, по суд и његову пресуду поразним чланцима.

Док сви докази о тим ужасним стварима стоје, не сме се рећи, да правну сигурност руши браниоц, који их као свећеник истине и правде износи, већ **правну сигурност руше они покварени елементи, што на основу »доказала«, које су они сами фалсифицирали, осуђују невине људе на многогодишњу тешку тамницу.** Па се питамо у чуду: Како то, да бан Томашић, који је уставно одговоран за правосудну управу у Хрватској, прогони праведника, који доказује кривицу недостојних судија, а заштићује ове својим ауторитетом, који има као поседник банске власти?

Рекосмо, да нам службени писац приговара неупућеност. Но много већим правом узвраћамо ми тај приговор службеном писцу. Овај тврди, да је др. Хинковић затражио делегирање суда ли зато, што је као браниоц фунгирао у односним казненим парницама, па изводи одатле закључке, којима хоће да га изврсне руглу.

То је сасвим погрешно. Др. Хинковић у опште није никада ни тражио *делегирање суда.* Није га ни могао затражити, јер судбеним столовима ни не припада т. зв. карносна судбеност над одветницима, већ припада искључиво банском столу. Судбеном столу загребачком био је поверен тек дисциплинарни поступак. Др. Хинковић тражио је *отклон* судије Павешића и судбеног стола, а навео је разлоге, са којих је сумњао у потпуну непристраност њихову у спроведби поступка и тражио је не *делегирање* другог суда, него је тражио то, да према установама одветничког реда бански сто изашље ког свога члана, да спроведе дисциплинарни поступак. На тај захтев овластио је дра Хинковића сам закон.

Службени писац »Нар. Новина« пребацује дру Хинковићу, што је не само у »велеиздајничкој«, него и у другим парницама, у којима је фунгирао као браниоц, поступао једнако т. ј. подвргавао критици поступак и праворек суда.

Већ смо разложили, да је др. Хинковић на такову критику имао потпуно право, па му само на *част* служи, што *једнако савесно схваћа своју задаћу као браниоц и човек*, гледећи **само на истину и правицу**, а без обзира на положај лица, о којима се ради.

Но говорећи о „другим казненим парницама“ нишани службени писац очевидно на обе *афере Поповић* па ћемо се због тога за часак и код њих зауставити.

Ова је ствар pendant к »велеиздајничкој« парници. Та ствар је еминентно *политичке* природе и *наперена је не само против дра Паје Теодоровића* и другова, него и **против целог српског народа**. Та је парница много *гнуснија*, него и сама „велеиздајничка“ парница.

Судија *Кошутић* — онај злогласни „истражитељ“ у „велеиздајничкој“ хајци против Срба — **писао је са̂м себи »уредовну пријаву«**, да му је један конфиденат пријавио ово: како да је неки професор Драгутин Милер (Müller, онај исти, који се је тако жалосно прославио као графолошки стручњак у „велеиздајничкој“ парници) чуо у кући дра Богдана Медаковића (!), е у Загребу постоји конзорција са сврхом, да од православних жена измамљује легате у корист српских установа. Као чланови те конзорције окривљени су понајугледнији загребачкии Срби: *др. Паја Теодоровић*, адвокат и председник српске православне црквене општине, лекари *др. Ђура Ивковић* и *др. Раденко Станковић*, управитељ Српске Штампарије *Јован Подуиски*, председник Српске Банке и потпредседник „Привредника“ *Владимир Матијевић*, па госпођица *Драгиња Савићева* а као неки интелектуални зачетник и г. *Никола Гавела*; уз то још и други.

Ствар ова је већ по себи сувише апсурдна, а да би се о њој могло озбиљно говорити. Ипак је била и те како озбиљна, тако, да су др. Паја Теодоровић и још друга два члана „конзорције“ *чамили у истражном затвору*. И ма да је *државни одветник најпосле у обе афере Поповић морао одустати од прогона*, изгледа, да се *у исто доба са прогањањем дра Хинковића хоће да понови и прогон против »конзорције«*, чим је бански сто одредио неке извиде у овој ствари.

У „велеиздајничкој“ парници жигосане су просветне и привредне установе српске као *велеиздајничке*; а у аферама Поповић хтели би, да понајуваженије Србе загребачке прикажу као људе, који чак и вараличким средствима пропагирају те „велеиздајничке“ установе!

Кад се је др. Хинковић заложио целим својим бићем за ову ствар, онда он не само да је као бранитељ вршио своју дужност, него је овом својом беспримерном пожртвовношћу за праведну ствар, због чега ево сад и он *страда*, **др. Хинковић задужио и сваког Србина**. *Српски народ никада не ће и не сме заборавити, шта је др. Хинковић за њега, тешко оклеветана, учинио, шта је све жртвовао за српски народ*, као што не ће и не сме заборавити ни оно, што је Србину нанесено путем типова, као што су Раух, Кошутић, Тарабокија, Акурти, Павешић и овима сличне индивидуе.

А то нас све доводи на *политички* значај прогона Хинковићева. И тиме ћемо завршити.

Доказујући, да се првостепена пресуда у „велеиздајничкој“ парници оснива на *неистинитим* чињеницама, дакле да *није правно основана*, доказује тиме бранилац, да **нема ни велеиздаје ни велеиздајника**. Прогонећи пак браниоца због тих тврдња као клеветника и бунџију, хоће државна власт да *одржи аболицијом створено стање*, према коме **остаје и даље сумња велеиздаје на целом српском народу**, па се тек плаштом владареве милости покрива прошлост.

Овако стоји ствар. У тој противности између дра Хинковића и државне власти **сваки Србин стоји уз дра Хинковића**, а против ове последње.

То нека запамти службени писац у „Народним Новинама“ и његов господар.

Црногорски одговор на турске лажи.

Поводом клевета и лажи, што их је Турска износила против Црне Горе услед арбанаског устанка, доноси службени лист црногорски „Глас Црногорца“ ову службену изјаву:

„Усљед упозоравања овдашње отоманске легације, да су у малисорским бојевима учествовали Црногорци у великом броју, па чак и официри црногорски да су управљали бојевима, Краљевска Влада је наредила своме изванредном комесару г. бриг. Јанку Вукотићу у Подгорици, да по томе питању поведе строгу истрагу, резултат које већ је пред нама.

Прије свега се опажа, да су погранична села: Затријебач, Коћи, Орахово и Фундина насељена саплеменицима и једновјерцима усташа, који су међусобним женидбама у тијесној сродничкој вези. Према томе, а с обзиром на природу брдског земљишта, по коме су куће расијане, властима је било апсолутно немогуће пазити, куд ко иде ни дању, а камо ли ноћу. При томе у ово доба године ови наши поданици наоде се са својом стоком преко границе, измијешани са Грудима и Хотима у долини Цијевне на комуналним пасиштима све до Ђурђева дневи.

Командир Вешовић, који је истрагу водио на лице мјеста, ипак сумња, да је од свих наших пограничара у разним окршајима учествовало у све од 50 највише до 100.

Што се тиче оружја, могуће је да је који наш поданик позајмио пушку своме рођаку; али се знало раније да Малисори имају око тридесет наших пушака московака, до којих су дошли куповицом, крађом или су их узели са погинулих Васојевића и Куча при честим међусобним њиховим догађајима.

До 28. марта, докле је вођена истрага, није се могло дознати и утврдити, гдје се налазе 32 Ораховца, 16 Коћа, 8 Фундињана и 42 Затријепчана, али ком. Вешовић држи, да се налазе у Кастратима, далеко од наше границе, како не би били опажени од наших пограничних стража, те је саопштио њиховим домаћима, да им поруче, који се у року од три дана, рачунајући од 28. марта, не поврати својим кућама, да ће се сматрати као војни бјегунац и као такав се казнити.

Нађени су 12 војника присутна, који нијесу имали код себе своје пушке, и сви су били притворени и остаће у затвору, док чисто докажу и утврде, гдје су им пушке биле.

Ком. Вешовић оставио је потпоручика Пера Вуковића са 4 жандара, да даље пази, гдје се који од отсутних пограничара налази, и који се не пријави до означеног рока, па да поднесе тачан списак.

Највише је било наших преко границе 25. марта код Диноша и Миљеша, и то усљед паљевине кућа хришћанских, у непосредној нашој близини, кад су се били наши пограничари јако узмутили, и само је енергично заузимање наших власти успоставило одма потпуни мир и ред на граници, који је и даље остао.

О тобожњем нападају, који је предводио официр Александар Поповић и Васо Јанков у Зети истога дана на Врањ, бригадир Вукотић категорички тврди, да тога официра нема у Зети (а војно Министарство потврђује да га нема у свој Црној Гори), да је Васо Јанков тај дан био у Подгорици, и да уопште тога нападаја није било из наше границе.

По овоме се види, колико истине има у вијестима, које се из Солуна и Цариграда по свијету разашиљу на терет Црне Горе, чије власти чувају строгу неутралност, нити их ко може с разлогом чинити одговорнима за прелазак појединих пограничара у помоћ усташима.

Међутим, поред држања реда на граници, наше власти воде бригу о фамилијама попаљених кућа малисорских, које су већ сва погранична села напуниле, и сада се размијештају по Љешкопољу и Пиперима, што Краљевској Влади највећу бригу задаје.

Тако Црна Гора трпи, и она је крива само што постоји!“

НОВИ САД, 8. априла 1911.

— **Кр. повереник на народно-црквеном сабору**. Како „Политикаи Ертеште“ јавља, и овога ће пута државни тајник у кр. уг. министарству правде Јулије Рохоњи бити изаслан у Ср. Карловце као краљевски повереник.

— **Бан Томашић протов српске просвете**. Наш народно-црквени сабор решио је у свом лањском заседању, да се у Кореници подигне нижа гимназија, јер у целој Лици и Крбави нема српске средње школе. А тамо је језгро српскога живља у Тројединици. Тај закључак саборски влада није поднела круни на потврду и тако ће онај наш народ остати без те школе.

То је све масло „родољубивога“ бана Томашића, с којим се због осујећења кореничке српске гимназије заједно радује и крвави лист бившега вацкога робијаша. Створови око тога листа, наиме »Заставе«, радују се, што ће Срби у Лици и Крбави остати и даље без своје средње школе, јер, забога, наш народно-црквени сабор је ту школу хтео да оснује не ради користи народне, него за љубав посланику кореничком, Светозару Прибићевићу!

Тако то лаже свом »народу« најодвратнији лист на свету.

— **Тек колико да се зна**. Забележили смо, како недостојно пише будимпештанска почивуђена штампа *о посети српског краља Петра* у Будимпешти.

А ево, како у свом „ровашу“ о тој посети даље гуди лист грофа Стевана Тисе, »*АзУјшаг*«, који данас даје тон престоничкој владиној штампи:

„Ето видите, и Срби увиђају, да ће њихова краља посадити *за мачји сто* у Будимпешти. Примају га, али не у Бечу. Као оно кад велик господин прими кога, али само у предсобљу. И двору је Будимпешта само предсобље. Због тога можемо псовати ми, али Србија, заистину, нема права да зна, да смо ми само предсобље, јер

ЛИСТАК.

ДАНАШЊИ РИМ.

Ако икада, то је данас занимљиво, писати о граду Риму, јер ове године слави Италија педесетгодишњу славу свог политичког уједињења, а осим тога је интересантно и то, што је тим поводом српски краљ Петар случајно био тако срећан те је он први од свих осталих владалаца отишао, да своме рођаку, младом италијанском краљу, лично поздрави ту велику и ретку народну светковину. Династичко сродство, у које је садашњи италијански владалачки дом ступио са витешким краљем малене Црне Горе, чини Италију за нас Србе још важнијом и интересантнијом, па с тога смо наумили, да нашим читаоцима изнесемо некоје најглавније податке о данашњем Риму, како би добили општу слику овога града, који ће свакако играти још велику улогу у историји Словена.

Рим лежи на реци Тибру, главни је град Италије, престоница краља Виктора Емануела од Савоје, и столица папе, има 462.743 становника. Обим града износи 23 километра, а варош је још из старих времена опкољена градским зидовима, који су још и данас сачувани, које је подигао цар Аурелијан године 275. после Христа а обновио цар Хонорије године 403. после Христа.

Садашњи је Рим по својој прошлости један од највећих светских градова у древности, те га због тога сваке године походе хиљаде странаца. По свима улицама наилазите на рушевине и стародревности. Међу знаменитим зградама напомињемо на првом месту цркву светог Петра. То је на свету највећа хришћанска грађевина, коју је на молбу папе Силвестра I. подигао цар Константин Велики поред Ватикана на оном месту, где је сахрањен свети Петар. На позив папе Леона X. године 1514. преобрази Рафајило грчки тип цркве у латински; после Рафајилове смрти промени Балдасаре Перуци (1481.—1536.) латински тип цркве на грчки, али за тим га Микеланцело промени опет на тип, који данас има. Унутрашњост ове монументалне цркве изазива у гледаоцу надмоћну слику величине и лепоте; дугачка је 187 метара, широка 130, а висина њена кубета износи 123 метра. У цркви има силан број стубова, испред којих су намештене исповеднице за разне народности. Код главног олтара намештена је велика статуа светог Петра, саливена од бронзе, осим тога стотина других статуа разних светаца, царева и папа. Испод цркве сахрањен је и свети Петар, а над његовим гробом и дању и ноћу горе 120 кандила. Кажу, да црква светог Петра до сада стаје Талијане на 117.000.000 франака.

Одмах до Петрове цркве је Ватикан, седиште свих папа. Ватикан је стално дозиђиван. У њему су грдне просторије одређене за папу, бискупе, калуђере, папску војску и разне послуге. У њему има велик број капела, разних галерија, музеја и библиотека. У Ватикану има 10.000 одељења са 15.000 соба; ту има осам великих и широких степеница а две стотине других мањих. Ко би хтео да прегледи цркву светог Петра и све галерије слика и статуа у Ватикану, тај би требао најмање два месеца. Нема можда ниједног од већих сликара и скулптора старијег и новијег доба на свету, а да није својим уметничким радовима овде заступљен.

За тим долази Пантеон, који је зидан за време Христова рођења. Овде леже остатци многих научника и уметника, међу овима и великих сликара Рафајила и Кореца. У Риму има 360 цркава, тако, да је по календару сваком свецу по једна црква подигнута. За нас Србе је вредно споменути Капитолску цркву, у којој се налази гроб Катарине, босанске краљице, са латинским, а у оно доба и са српским натписом: »Катарина, краљица босанска. Стевана Херцега од св. Саве, од порода Јелене и куће цара Стевана рођена; Томаше краља босанског жена.« Умрла у Риму 25. октобра године 1458.

После Петрове цркве долази црква св. Јована Латеранског. То је управо катедрала, јер у њој папе највише служе. У овој се цркви чува она трпеза, на којој је Христос држао тајну вечеру. То су само две дебеле храстове даске. Па онда долази црква свете Марије, у којој се чувају оне јасле, у којима се родио Христос; то су управо три кратке дашчице затворене у сребрном ковчегу са стаклом, кроз које се виде крпе, пелене и повој малог Христа.

Скоро у свакој цркви у Риму има капела са гробницом каквог свеца, уметника, књижевника или јунака, а осим тога има у многима разних ногу, руку, прстију, а све саме реликвије.

Врло су интересантне катакомбе у Риму. Највеће су Калистове, које износе два и по километра под земљом, па онда катакомбе свете Агнезе и светог Севастијана. У њима се налазе гробови првих Хришћана, који су стојећи закопани. Ту се виде с десна и с лева само одевени људски скелети калуђера, царева, краљева и других великаша, а и обичних људи. Ту су и оне одаје са разним средствима, којима су мучили људе за време инквизиције, тако, да човека спопада гроза, кад гледа скелете, не знајући за историју њихове смрти; једни су закопавани мртви, а други живи.

У Риму има пет тријумфалних капија, а највеће и најлепше су Константинова, Северова и Титова.

Да су Римљани много држали на чистоту, доказ су многи остатци јавних купатила.

после онога, што се догодило, и после онога, што је од нас добила, *треба Србија да зна, да њој више и не припада, него само предсобље.*"

Бележимо ову праву шовинистичку „добродошлицу" госту нашега узвишенога краља, »добродошлицу«, која је потекла баш из кругова најприснијих пријатеља данашње угарске владе. Бележимо то, тек колико да се зна и да ово прочитају и у Пашићеву предсобљу.

Устанак Арбанаса.

Велика акција турске војске за опасивање устаника, која је већ недељама објављивана, као да ће сада бити извршена. Цариградска влада, изгледа, сад је у опште решена, да енергично поступи, како би савладала устанак. Устаници ће сада свакако напустити своје позиције у Кастратима, јер са севера, од Гусиња, маршира на њих више батаљона као авангарда веће колоне, чији правац кретања води за леђа устаницима. Та опасност, да буду опасани, долази са севера и североистока те ће приморати Малисоре, да се повуку дубље у брда. Можда ће се један део Малисора окренути против трупа, које наступају из Гусиња, да ове усамљене нападну на рђавим, местимице скоро непролазним ставама, по којима се војска извија из кланаца. У овом крају било је већ боја и то код Селча. Арбанаси немају јединственог водства и тако њихов отпор не ће дуго трајати.

— Кретање трупа зарад опасивања устаника. —

(*Бој у крају Климената*).

Цетиње, 5. априла.

Из Гусиња прекјуче одаслане трупе без боја су продрле у крај Климената до Гропе. Али су их јуче на дивљем терену међу Предеоцем и Селчима Клименте напали. Исход борбе није познат. Чаркања на просторији међу Шипчаником и Кастратима трају даље. (Гропа, Селчи и Пределац леже на ивици пута, који од Гусиња води до бојишта досадашњих бојева (до Туза).

Што у новије доба у Риму особито пада у очи, то је споменик, који је цела Италија подигла Виктору Еманујелу II., првом краљу уједињене Италије. Тај споменик није још готов, ма да су му ударили темељ још године 1888. На тај је споменик до сада утрошено 26 милијона лира, а кад буде готов, биће један од највећих на свету. На њему су до сада радили четрнајест архитекта, од којих су десет умрли.

Најлепши и најмодернији је парк Царди-но де ла Пињо, подигнут у спомен одржане европске конференције из године 1870. Ту се налази и коридор са 750 статуа разних уметника, државника, филозофа и богова из старо-грчких и старо-римских времена.

Рим је лепа, чиста, модерно уређена варош са великим и лепим грађевинама: са академијом св. Луке, разним галеријама, палатама, музејима и позориштима.

За Рим не постоји сезона, него га у свако доба године посећују странци из целога света. Рим се слабо подиже, већ одржава све оно, што привлачи стран свет, као: старине, рушевине и споменике из старога Рима. Рим одржавају посетиоци, који годишње надмашају број од два милијона, а тиме расту и његови годишњи приходи. Не воде Талијанци толико бриге ни о трговини ни о индустрији, то они препуштају градовима: Милану, Турину, Ценови, Болоњи и другим већим местима.

Ето, то су од прилике најглавнији податци о данашњем модерном Риму, а то може бити само стоти део; али је и то довољно, да обратимо пажњу нашег света на знаменитост вечитог Рима и лепе Италије, која баш у ово најновије време за нас Србе има особитога интереса.

О.

— Одашиљање трупа. —

Цариград, 5. априла.

Данас је једна транспортна лађа са једним батаљоном малоазијских редифа отпловила у Сан Јовани ди Медуа.

— Деловање Тургут Шефкет паше. —

Солун, 5. априла.

Тургут Шефкет паша, који чека трупе, бави се у Скадру питањем о реформама, које се имају увести, и проучавањем положаја у скадарском вилајету. Међу тим команданти *Мухедин* беј и *Емин* беј и даље заузимају најважније тачке у крају Климената.

Политички преглед.

— Одступање руског министра иностраних дела. Данашњи руски министар иностраних дела *Сазанов* већ недељама лежи тешко болестан и сумња се, да ће се он у опште толико опоравити, да води инострану политику пространога царства рускога. Зато се у Петрограду помишља на новог човека на том важном положају а као такав се спомиње садашњи руски амбасадор у Цариграду г. *Чариков*.

Русофонска штампа у Берлину и у Бечу малко је узнемирена због тога, што ће можда отићи Сазанов, творац поступимског (потсдамског) састанка и германофилског правца у руској иностраној политици.

А Чариков је *словенофил*! То је за оне у Берлину и Бечу довољан разлог, да се ужасавају и од помисли, да би „панслависта" могао доћи на положај, са кога се управља иностраном политиком царевине Русије.

— Јадранска железница. Српски посланик у Цариграду, др. *Ненадовић*, поново је предузео код Порте кораке у ствари дунавско-јадранске железнице. Одговорено му је, да турска влада, пошто још нису довршена проучавања разних појних пројеката, не може сада о том предмету ништа рећи. Како се чује, службени и војнички кругови цариградски држе се тога, да та пруга има ићи од Куманова на Јадранско Море.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Како је са 31. мартом 1911. год. истекла претплата свима оним нашим поштованим претплатницима, који су се претплатили на I. четврт о. г., то позивамо на нову претплату.

Држимо, да је излишно, да српском свету препоручујемо „Браник". Његово досадашње држање на пољу народне борбе наше најбоља му је препорука, јер је због тога наш лист небројено пута прогањан и у тој неустрашивој борби „Браник" је поднео силне материјалне жртве. С тога молимо досадашње своје поштоване претплатнике, да обнове претплату, пријатеље поштене српске журналистике пак молимо, да се заузму за проширење „Браника". Ми ћемо пак и даље настојати, да лист одржимо на оном новинарском ступњу, на коме је и до сада био, а не жалимо ни труда ни трошка, да га још више развијемо.

Претплата за „Браник" остаје стара:

на читаву годину . . 34 К
„ по године . . . . 17 К
„ четврт године . . 8 К 50 п.

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника".

У Новом Саду, 5. (18.) априла 1911.

Управа и уредништво „БРАНИКА".

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 8. априла 1911.

— Ред богослужења велике и светле седмице у Новом Саду. На *велику суботу* из јутра клепа први пут на јутрење у ½3 сахата; на литургију звони први путу 1 сахат по подне. — У *недељу први дан ускрса* звони из јутра први пут ½3 сахата на Воскресеније; на свету литургију звони први пут у 9 сахата пре подне, у саборној цркви архијерејска литургија; на вечерње звони први пут у 3 сахата после подне. — У *понедељак други дан ускрса* на јутрење први пут у 5 сахати из јутра; на литургију звони први пут у 9 сахата пре подне; у алмашкој цркви архијерејска литургија; на вечерње звони први пут у 3 сахата по подне. — У *уторак трећи дан ускрса* звони на јутрење са литургијом у 5 сахата изјутра.

— Заслужни покојници. У последње време радикали по селима нешто зло умируцкају. И »Застава« о свима тим непознатим људима доноси некрологе, у којима их слави као узор-Србе, а то су, наравно, ти заслужни покојници доказали тиме, што су били *чврсти и одлучни радикали*. И то стара »Застава« у сваком некрологу нарочито истиче.

— Како је настао пожар у Сенти. Јавили смо, да је први дан римског Ускрса у Сенти беснео велик пожар, који је опустошио варошку кућу и католичку цркву на главној пијаци. Сад јављају о том пожару још ове појединости: Поведена строга истрага је испоставила, да на тавану варошке куће, где је букнула ватра, данима никога није било. Даље је утврђено, да је непосредни виновник пожару био стражар на кули *Аншал Ђурчик*, који је противно забрани *примио госте* у стражарној соби на торњу па је с њима до 4 сахата весело пијуцкао вино. Вероватно је даклѐ, да је који од тих гостију *бацио доле запаљену цигарету или цигару*, која је кроз разбијен креп пропала на таван и тамо запалила нагомилану стару хартију. И то уписују Ђурчику у грех, што није одмах дао знак, да је ватра, чим је ову видео, те је тако дао времена, да се пожар рашири.

И иначе су у Сенти у овом погледу ужасне прилике. Тако велика варош има само *четири* пожарника по позиву, а остали су сви *добровољни* пожарници. Заповедник сенћанских пожарника је већ три месеца живчано оболео и налази се на лечењу.

Кад су отпремали рушевине, на радника Ференца Пушкаша срушио се је један зид и затрпао га је. Пушкаш је смртно озлеђен.

О овом пожару пишу нам из *Сенте*:

»Пожар је с тога заузео тако велике размере, што Сента има свега неколико пожарника, а ови су, кад ватра букну, *погубили главе*. Доста је карактеристичан за то факт, да нису могли гасити, што тобоже није било воде, а овамо у суседној згради римокатоличке плебаније има *аршески бунар*, али се сенћански пожарници тог бунара сетили тек онда, кад су га открили пожарници, који су дојурили из Старе Кањиже. Варошко представништво је у осталом већ закључило, да ће за 800.000 круна дати сазидати нову варошку кућу у велику стилу, а у ту ће варошку кућу бити онда смештена и сва државна звања у Сенти.«

— Мучки нападај. Пишу нам из Турије ово: »У понедељак ишао је општинској кући наш пријатељ Јован З. Медурић. На вратима радикалске Туријско-Надаљске Банке дочекао га је Веселин Богосављев, и напао га је те гвозденом штанглом пошао за њим. Полиција је одмах допратила опасног нападача у општинску кућу и тражила жандаре. Жандари су дошли из Сентомаша и ствар испитали те су све предали судбеној власти. И Попица дошао; довео једну девојку, која би требала да сведочи у корист нападачу, и рекао је жандарима: »Да ми није амантије, судио бих ја Медурићу«. Сад ће и Попица за то одговарати суду.«

Као што се види, Јашино семе све више клија. Да смо весели!

Новости са стране.

— О страшном пожару у Њујорку. У своје време јавили смо за страшан пожар у једној њујоршкој фабрици, при чему је погинуло до 150 фабричких радница. Њујоршки српски лист »*Лесковац*«, који смо сада добили, описује ту ужасну катастрофу овако:

У суботу после подне око 5 сати појавила се ватра у фектерији на 23 Вашингтон плејс, близу Њујорк-универзитета. Кућа има десет катова, а ватра је настала *на осмом*. На три горња ката било је преко *800 радника*, између којих *деведесет процената женскиња*. И у тој великој згради *не беше другог излаза осим на једном елеветру, и уским басамацима*. Једине мердевине, које је ова кућа имала, нису ишле напоље, већ унутра у малу авлију, *затворену са свију страна* и одакле се није могло изаћи. Мердевине ватрогасаца нису даље допирале него до седмог ката, и тако се није могло несретнима помоћи. Ужасни призори се одиграли. Вођа елеветра, неки Талијан, учинио је све могуће, да спасе несретнике. *Седамнаести пута се дигао горе* и увек препун елеветер особа извукао на улицу. Кад се осамнаести пут дигао са елеветром горе, тада је *цео елеветер био већ усијан* и дошавши на осми кат, није више могао да отвори врата. Несретници су навалили на врата и тако притисли у страху и бегању од ватре, да се врата нису могла више отворити. Оставио их је тада све судбини.

Други су *скакали са прозора и на месту погинули*. Неколико ватрогасаца разастрло је коњску пољаву и држало, те је на исту скочила једна женска са велике висине осмога ката. Пољава се *продрла*, као да беше од сира, а девојка кроз њу пропала на земљу и до непознавања се угрувала, да јој ни капи живота није остало. До сада је познато, да је у овој несрећи **145 особа погинуло**, већином младих девојака, радница.

Толике несреће се већ дешавају услед ватре по фектеријама, па је срамота и грех, да се варошка управа не побрине и не нареди, да власници кућа саграде више пролаза за случај ватре.

— Оклопњача »Тексас« као нишан. Поносни ратни брод Сједињених Држава америчких, „Тексас", који је чинио добру службу Американцима у рату са Шпањолцима, ових дана служио је за *нишан* својој млађој сестри „Њу-Хемпшајр" у („New-Hampshire"). На растојању од пола па до пет миља пуцао је овај ратни брод новијег типа на старију своју сестру и том је приликом две трећине зрна промашило свој циљ, а једна трећина, која погоди нишан, беше довољна, да од ове негда поносне оклопнице, створи гомилу железа на дну мора. Оклопница „Тексас" је коштала Сједињене Државе *десет милијона долара* и пре десет година беше лађа модерног типа; но данас је осуђена да служи за нишан новијим типовима и да беславно оде на дно океана.

СРПСКЕ И СЛОВЕНСКЕ ВЕСТИ.

— Словеначко Дежелно Гледалишче у Љубљани. Интенданција словеначког Дежелног Гледалишча у Љубљани одлучила је, да и у будуће гаји драму, оперу и оперету. Ангажовани ће бити сви досадањи употребиви и марљиви домаћи и туђи глумци и глумице, те ће с њима одмах бити склопљени уговори. Код тога ће се у оквиру прорачуна удовољити њиховим жељама у погледу повишења плата. Редитељ г. Хинко *Нучић* биће изаслан на месец дана у Беч да штудира режију и упознава репертоар. Г. Љубиша *Илучић* поново је ангажован за оперу и оперету Као први капелник опере и оперете ангажован је г. Вацлав *Талих*, који је прошле сезоне штудирао у Лајпцигу и Милану. Уз њега ће у споразуму са одбором »Словенске Филхармоније« бити ангажован још један капелник. Госп. Талиху поверена је задаћа, да ангажује у оквиру прорачуна оперну примадону, драмску певачицу и баритона, који се морају обвезати и на суделовање у оперети. У ту сврху отићи ће г. Талих у Загреб, Беч, Праг и евентуално у Лвов. Тај је закључак створен на нарочити предлог позоришног равнатеља. На својим местима остају надаље као позоришни управитељ г. Фран *Говекар*, а као позоришни благајник г. Данило *Шаиља*. За идућу сезону биће ангажован сталан оперни и оперетни збор од 1. септембра 1911. до 31. марта 1912. Чланови и чланице збора добиваће мање улоге у драми, да се тако узгојм глумачки нараштај.

— **Словенски уметници на Ривијери.** У великој овогодишњој уметничкој сезони на целој Ривијери састајемо се са словенским уметницима, који су свугде однели највеће успехе. Тако је најпре гостовао чешки *Шевчиков* квартет у Ници, Сан-Рему и по другим градовима. Упоредо с овим тријумфовао је на Ривијери Јан *Кубелик* кроз цели месец март. У Ници опет побуђује опћу пажњу гђица *Кузњецова*, славна примадона царске опере у Петрограду, која је последње године ангажована у „Ковент-Гарден"-у у Лондону и у париској Великој Опери. У Монте-Карлу стално задивљује дупком пуно позориште славни руски певач *Шаљапин*. У Ници на позорници „Palais de la Jetée" певала је кроз дуже времена два пута дневно гђица *Славјанска* са својим зборoм. У истом је позоришту певао и певач Чех Павел *Лудикар*.

НОВИЈЕ.

Београд, 7. априла. Утврђено је, да ће краљ Петар стићи у Будимпешту у походе цару и краљу Фрањи Јосифу дана 7. маја о. г. по р. к. Краљ ће се кренути на пут засебним дворским возом и рано после подне стићи ће у Будимпешту, где ће га дочекати цар и краљ Фрања Јосиф. Повратак у Београду биће по свој прилици 9. маја.

Цариград, 7. априла. Министарски савет је решио, да *Тургут Шефкет* паша управи проглас на Малисоре, који су пребегли у Црну Гору, те да их позове, да се за три дана врате у своја села, иначе ће бити најстрожије кажњени.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Пут краља Петра у Будимпешту.

Београд, 8. априла. (Од нашег извештача.) Овде је опште незадовољство због недостојног писања мађарске штампе о краљу Петру и о Србији поводом краљева пута у походе цару и краљу Фрањи Јосифу у Будимпешти.

Просвета.

— **Чеси за своје школе.** Познато је, да се приликом ускрсњих празника продаје врло много дописних карата за честитање. Чешка Школска Матица (Ustrední matica školska) знала је и ово врло исцрпсти у своје, односно у народне сврхе, те је дала израдити ускршње карте, за које су направили нацрте најодличнији чешки уметници. До великога петка било је већ продано **100.000** такових карата. Зар не, како се и овде дала једна незнатна ствар привести народној сврси? Не би ли и наше школе могле наћи сличне потпоре код наших уметника и код нашега друштва? Било би у реду, да се на то у будуће мисли и да се при избору карата одговори разним укусима и захтевима.

Авијатика.

— **Мученици летења.** Француски капетан Тарон покушао је у уторак у Вилакомблеју да лети на аероплану, али је пао и погинуо.

Авијатичар Дифур је — како из Нице јављају — други дан римског Ускрса на моноплану летео над морем. Собом је повео једног Енглеза. Машина се наједаред преврне и падне у воду с 20 метара висине. Дифур није знао пливати и свакако би се удавио, да га Енглез није дохватио и дотле га држао над водом, док их обојицу није спасао рибарски чамац. И машину су извукли на обалу.

— **Прелетео из Бечког Новог Места у Шопрон и натраг.** Поручник Милер је летећом машином стигао у уторак из Бечког Новог Места у Шопрон. Официр је после доласка, у ½ 7 сахата у вече, опкружио варош и у висини од 150 метара правцем се упутио натраг у Б. Н. Место, камо је сретно стигао. Поручник Милер је тај пут од 56 километара прелетео за 38 минута и 20 секунада, дакле је јурио брзином од 87 километара на сахат те је добио за тај лет истакнуту награду од 4000 К.

— **Ваздушним балоном из Аугсбурга у Италију.** Циришки балон „Санкт Готхард", који се је под руководством ваздухопловца Боклера подигао у Аугсбургу ноћу, прелетео је Алпе и Јадранско Море и у 3 сахата у јутро спустио се код Тразименског Језера, које се налази северно од Рима.

РАЗНО.

— **»Дођите сутра!«** Трагикомичан случај десио се ових дана с једним општинским судијом у Кишињеву (у Русији). Неки К. је целу недељу дана ишао том судији, да добије неку копију и сваки дан је слушао једно и исто:

— Дођите сутра!

То му је досадило. Дошавши тога, по општинског судију знаменитог дана у суд, К. пође право у кабинет. Судија је седео за столом и прегледао неке списе.

— Хоћете ли Ви мени већ једаред издати копију? — грозно запита К. судију.

— Дођите сутра! — одговори судија стојички мирно.

— А, а . . . »дођите сутра!« . . .

К. се брзо маши у џеп свога огртача, извуче револвер и загрми:

— С човеком, какав сте Ви, не може се друкчије!

И испали револвер судији у прса.

— Убише ме! — завапи судија хватајући се за груди и пружи се колико је дуг за столом на под.

Дотрчаше писари и сви сложно наместе судију у положај, који више приличи његову звању. Убица је седео на столици и церекао се је као махнит. Браунинг му је лежао на поду. Кад подигоше и прегледаше то смртоносно оружје, испоставило се је, да је то проста справа, којом велосипедисте плаше насртљиве псе, но не може никога озледити. Једва судију убедише, да је жив.

— **Прошлост славних тенориста.** Познати певачи, велики тенори, како се то каже, обично имају поштен грађански позив све донде, док их когод не „пронађе" и у готов новац претвори благо, које се крије у њихову грлу. Др. Бари је на пр. био живчани лекар у Лајпцигу, тамо је чувени Артур Никиш запазио његов лепи глас, пошљу га у Дражђане одличном учитељу певања, који од лекара начини славног јуначког тенора. Познати бајрајтски певач др. Брифмајстер и Тишачер, први Ријенци и Танхајзер, такође су из ординацијоне собе ступили на позорницу. Форххамер је био некада професор рачунања, лајпцишки тенориста Маријан био је парох, а Буријан и Фан Дајк беху правници. Чувени тенориста бечке дворске опере Лео Слезак постао је тенориста од браварског момка, Шлосер беше пекарски калфа, Јерн шустер, а Ниман браварски момак. Јуначки тенориста берлинске опере Ернст Краус, био је десет година крчмарски помоћник (Pieperbursch) у минхенској дворској пивници, славни хамбуршки тенориста Пенарини био је некада сарач, Бургшталер сајџија, Хајцингер, Фогл и Гуденус пучки учитељи, Ерик Шмедес клавирџија, Антес вијолиниста, а Лоренцо Ризе је био трумбеташ, пре него што је постао тенориста. Гице и Хензел били су трговачки помоћници, чувени Конте комичар, Вахтел и Бетел пак су с фијакерског бока буђнули у рај тенориста. Славни Карузо пак, који данас у Америци својим дивним гласом згрће славу и доларе, био је шустерски шегрт.

Књижевност и уметност.

Српски Књижевни Гласник.

245. број Српскога Књижевнога Гласника доноси на првом месту нешто апартну приповетку Ива Ћипика с натписом »У страсну недељу«. Настављен је за тим „Нума Руместан" Алфонза Додета у преводу Миодрага Ибровца. Драгутин М. Домјанић и Милутин Бојић дали су за овај број сваки по једну песму. Из »Упутства за испитивање насиља и психичких особина« од дра Јована Цвијића саопштен је извод о српским психичким особинама, којима се које село или крај одликује од других, па о различним психичким особинама старинаца и досељеника, важнијих и интересантнијих породица, и о појединим психичким типовима, који се често јављају а карактеристични су за проучени крај. Јован Дучић подужим некрологом оплакује Светислава Симића. Настављене су белешке о Арбанији од Иностраног а тако исто и чланак Тодора Стефановића Виловског о старом Београду. Бранко Лазаревић реферише о приказу Бернштајнове глуме „La rafale" (у Загребу и у Београду »Вихор«, у нас овде »Бакара«) и о гостовању загребачких глумаца: Ивана Рајића Лоњског и Јосифа Штефанца, за које вели, да немају много талента, па су ипак врло, врло добри глумци. Милоје Милојевић рецензује концерат београдске Српске Музичке Школе у Народном Позоришту и констатује. да овогодишњи концерат Музичке Школе значи један успех њен. Иностранн пише о јадранској железници и о македонском питању. Милош Московљевић оцењује »Poviest hrvatske protestantske književnosti« од дра Фрање Бучара, коју је издала Хрватска Матица у Загребу (оцена ће се још наставити и довршити). Павле Стефановић приказује пољско дело „Romantýzm poslki wsród Slowian" од краковског свеучилишног професора Тадије Стан. Грабовског. Међу белешкама је кратко приказана књига »Црна Гора и напредни покрет« од Тодора Божовића и Јована Ђоновића. Р. М. бележи детаљно, где је и како прослављена стогодишњица Доситејевој смрти.

Европа и Балкан.

Под тај заједнички натпис покупљена је дипломатска историја балканских хришћанских држава у деветнаестом веку, како ју је сложио др. Владан Ђорђевић а издаће ју књижевни фонд Илије Милосављевића Коларца. Изашла је прва књига те историје. Тој књизи је натпис: Европа и Румунија. У место предговора су изнесене мисли о савезу балканских држава а осталих девет одељака иду редом овако: други говори о историјској мисији Русије, да ослободи Хришћане од Турске, трећи о освајачкој политици Русије, четврти обухвата време до абдикације кнеза Кузе, пети говори о том, како се Европа противила Румунији и томе, да стран принц буде њен владалац, шести говори о Каролу као кнезу, седми о спољашњим и унутрашњим кризама, осми о кнезу Каролу као заповеднику сједињене руско-румунске војске код Плевне (о том је недавно било речи и у „Бранику"), девети о томе, како је Русија захвалила Румунији, а десети и последњи говори о Каролу као краљу. Писац је употребио руске, немачке, француске и енглеске изворе, међу осталима и своја два немачки написана дела. Књига је штампана у Београду у штампарији М. Жекића и М. Бојанског, износи преко тридесет штампаних табака а цена јој је осам круна.

Мали Ђакон.

Као прва књига збирке књига за децу, коју је почело да издаје учитељско деоничко друштво Натошевић у Новом Саду, изашла је под горњим натписом, баш а tempo поводом стогодишњице од Доситејеве смрти, приповетка из Доситејева живота, црпена из Доситејеве автобиографије. Приповетку је написао учитељ Душан Ђурић, који је већ стекао гласа својим књижевним радом за децу. Новосадски учитељ Душан Ружић нацртао је седам слика за ту књигу, која износи три и по табака и продаје се по педесет потура. Књига се може препоручити као згодан дар добрим ђацима на крају школске године.

Јавна захвала.

Прва Сентомашка Штедионица д. д. у Сентомашу заоденула је од главе до пете и ове године четрнајестеро (седам мушких и седам женских) сиромашне школске деце.

За ово човекољубиво дело потписани у име заоденуте деце овим изриче поменутоме новчаном заводу своју најтоплију захвалу.

У Сентомашу, 5. (18.) априла 1911.

Арк. Р. Павловић,
управитељ сентомашких
српских основних школа.

Трговина и промет.

Новосадска пијаца.

8. априла 1911.

Пшеница нова	К	11·60—·—
Пшеница стара	„	10·80—·—
Зоб	„	8·50—·—
Јечам	„	7·50—·—
Нови кукуруз окрњен	„	5·80— 6· —
Лањик	„	11·—
Мувар	„	7·—
Пасуљ	„	9·—

Све од 50 кила.

Марва, свињи и живина.

Волови по кили	К	60—70
Свињи тешки по кили	1 К	00—·30
средњи „ „	1 „	00—·20
„ лаки „	1 „	00—16
„ мршави пар 100—200	„	— —
Теоци по кили	1 „	00—10
Јагњци по кили	„	80—90
Овци по пару	„	
Кљукане гуске по кили	1 „	—30
Јаја 6 комада	„	—40

Србине,

не испуштај земљу из шака,

јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмеран народни губитак сигурна и неизбежива народна пропаст, највеће српско народно издајство!

Сваки је занат златан, а најбољи је онај занат, кога се прави човек људски прими.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

„НАРОД"

Власник и одговорни уредник

ЈОВАН З. МЕДУРИЋ.

»Народ« излази у Сентомашу. Лист је независан и бави се просветом, привредом и поуком.

Цена му је на годину 6 Круна. Све се шаље на уредника: TURJA (Bácska). 213 1-15

ТРЕБАМ ОДМАХ

ЈЕДНОГА КОРЕСПОНДЕНТА И ЈЕДНОГА СТАРИЈЕГА ТРГОВАЧКОГА СПОМОЋНИКА.

Првенство имају они, који говоре и пишу осим српског језика и немачки. Понуде ваља слати на

Николу Ивковића,
трговца црквених утвари
у Новом Саду.

214 1—4

„АПОЛО"-БИОСКОП

поред **Речејијева** хотела,
састајалиште српске отмене публике.
Кинематографске новине и остале приспеле новости.
Почетак у пет сахата у вече, свршетак у једанаест сахата. 2 69-

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.